

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 43
(2/2018)



WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

ANGELIKA CIŻYŃSKA *Zasadność istnienia Trybunału Stanu w systemie organów państwa Rzeczypospolitej Polskiej* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej jako strukturalna podstawa systemu prawa unijnego* | 29

ANNA GRZYWACZ *Problematyka wymogu oryginalności w prawie autorskim w świetle orzecznictwa w Europie - Polsce i Hiszpanii* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Monitoring wizyjny jako ingerencja w sferę dóbr osobistych* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Ochrona wizerunku contra wolność prasy: publikowanie fotografii oskarżonego w świetle polskich regulacji i orzecznictwa ETPC* | 79

MAREK BIELECKI *Zakres wolności religijnej w domach pomocy społecznej. Uwagi na kanwie wyroków WSA w Lublinie z 11 grudnia 2012 r. (II SA/Lu 897/12) i WSA w Gliwicach z 12 kwietnia 2016 r. (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Wniosek o ściganie przestępstwa w procesie karnym* | 121

KAROLINA PAŁKA *Penalizacja kłamstwa o Auschwitz na przykładzie systemów prawnych wybranych krajów* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” w perspektywie podstaw odpowiedzialności za wykroczenia* | 145

GRZEGORZ WOLAK *O pojęciu pracownika z art. 218 § 1a k.k.* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Podstawowe kategorie etyczno-prawne i organizacyjne w pracy zawodowej funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa publicznego* | 183

MAGDALENA JASKULSKA *Odpowiedzialność materialna pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy* | 201

JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin – ujęcie w polskim prawie podatkowym* | 243

ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Wpływ niemieckich rozwiązań ustrojowych na władzę ustawodawczą w Polsce (zarys zagadnienia)* | 253

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Bankomaty i wpłatomaty obsługujące kryptowaluty – problemy prawne* | 285

PAWEŁ KOŁEK *Usługi medyczne - zwolnienie z podatku od towarów i usług* | 300

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Personel jako najważniejszy element marketingu mix w przedsiębiorstwie turystycznym* | 321

ROBERT PARUZEL *Problem innowacji – ujęcie teoretyczne* | 334

ZBIGNIEW KLIMIUK *Metody i formy popierania polskiego eksportu w okresie międzywojennym. Pośrednie formy popierania eksportu (część III)* | 347

TOMASZ GUZIK *Ocena instytucji klauzuli arbitrażowej z perspektywy ekonomicznej analizy prawa* | 369

MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Urzędowe kontrole żywności* | 381

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku NSA z dnia 29 sierpnia 2017 r., I OSK 3017/15* | 391

Sprawozdanie

ARTUR LIS *Jubileuszowa pielgrzymka do Rzymu na 100-lecie KUL* | 402

Contents

Articles

ANGELIKA CIŻYŃSKA *The legitimacy of the existence of the State Tribunal in the system of organs of the state of the Republic of Poland* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Principle of the primacy of European Union law as a structural basis of the EU law system* | 29

ANNA GRZYWACZ *The requirement of originality in copyright law in light of the European - Polish and Spanish Judgments* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Video monitoring as infringement of moral rights* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Protecion of the person's image contra freedom of the press: publishing photographs of the accused in light of Polish regulations and the ECHR case law* | 79

MAREK BIELECKI *The scope of religious freedom in residential homes. Comments on the basis of the sentences of Provincial Administrative Court in Lublin from the 11th of December 2012 (II SA/Lu 897/12) and Provincial Administrative Court in Gliwice from the 12th of April 2016 (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Application for prosecuting offense in a criminal trial* | 121

KAROLINA PALKA *Penalization of the Auschwitz denial by the example of the legal system in selected countries* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Administering the perpetration” and „ordering the perpetration” in the perspective of basis of liability for contraventions* | 145

GRZEGORZ WOLAK *About the notion of employee under art.218 §1a Penal Code* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Basic ethical and legal categories in the professional work of officers of public security services* | 183

- MAGDALENA JASKULSKA *Material liability of the employee for the damage caused to the employer* | 201
- JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin - an approach to Polish tax law* | 243
- ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Influence of German political solutions on the legislative branch in Poland (outline of the issue)* | 253
- KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Legal problems of cryptocurrences ATMS* | 285
- PAWEŁ KOŁEK *Medical services - exemption from a tax on goods and services* | 300
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Personnel as an essential element of marketing mix in the tourism industry* | 321
- ROBERT PARUZEL *The problem of innovation - a theoretical approach* | 334
- ZBIGNIEW KLIMIUK *Indirect methods and forms of promoting Polish exports in the interwar period (part III)* | 347
- TOMASZ GUZIK *The Evaluation of Arbitration Clause from the perspective of Economic Analysis of Law* | 369
- MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Official food inspections* | 381

Gloss

- SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 6 July 2017 file ref. II OSK 2766/15* | 391

Report

- ARTUR LIS *The Jubilee Pilgrimage to Rome on the 100th Foundation's Anniversary of John Paul II Catholic University of Lublin* | 402

Karolina Palka, Marek Stolorz

Bankomaty i wpłatomaty obsługujące kryptowaluty – problemy prawne

Legal problems of cryptocurrencies ATMS

I. Wstęp i zasady działania urządzenia

Tematem niniejszego artykułu pragniemy uczynić urządzenia stacjonarne służące do zakupu kryptowalut jak i do wypłaty gotówki z portfela kryptowalut i problemy prawne, które powstają przy ich używaniu.

Rosnąca popularność kryptowalut, w szczególności bitcoina, przyczyniła się do masowego zawierania transakcji polegających na zakupie i sprzedaży danej kryptowaluty. Coraz szersze grono osób pragnących zainwestować w kryptowaluty, musiało spowodować jak największe ułatwienie możliwości zawierania transakcji, wskutek czego poniekąd „wyszły” one z Internetu pod postacią urządzeń – bitcoinomatów. Mimo, że nazwa ta kojarzy się głównie z jedną kryptowalutą, pojęcie to w niniejszym opracowaniu, będzie odnoszone do wszystkich urządzeń stacjonarnych pozwalających zakupić dowolną kryptowalutę. Przeznaczone są one w większości dla najpopularniejszej kryptowaluty – bitcoina, choć niektóre z nich pozwalają dokonać transakcji dotyczących także innych kryptowalut. Wszelkie uwagi na temat bitcoina, można odnieść także do innych kryptowalut, z racji takiej samej zasady działania. Poprzez takie stacjonarne urządzenia umożliwiające zostaje dokonanie zakupu kryptowaluty na swój portfel kryptowalutowy, jak i jej sprzedaż przy jednoczesnym wypłaceniu uzyskanych środków w postaci prawdziwej gotówki.

Urządzenia występujące na polskim rynku różnią się pomiędzy sobą, choć sposób ich użycia jest bardzo podobny. Najpopularniejsze bitcoinomaty obsługiwane są z wyłączną pomocą aplikacji w telefonie. Klient chcący dokonać transakcji musi pobrać aplikację – „portfel” z bitcoinami lub inną kryptowalutą, gdzie zapisany ma swój adres, który można nazwać swoistym kontem na którym

trzymane są kryptowaluty. Aplikacja ta przekształca skomplikowany i długi adres, mający postać tekstową, do kodu QR (Quick Response), który następnie będzie odczytany przez zamieszczony czytnik kodów w urządzeniu. W celu wpłaty należy włożyć gotówkę do urządzenia, które przelicza ją, po pewnym kursie, na wartość bitcoinów lub innej kryptowaluty i przesyła je na adres kupującego. W taki sposób dokonujemy ich zakupu. Przy wypłacie środków najpierw wskazujemy kwotę, a następnie przy udziale naszego telefonu i aplikacji, skanujemy kod wyświetlony przez maszynę, aby aplikacja mogła wysłać do urządzenia polecenie wypłaty środków. Po udanym skanowaniu, urządzenie wydaje gotówkę.

Choć jest to najpopularniejszy rodzaj maszyny, istnieją jeszcze inne ich rodzaje. Przykładowo istnieją także urządzenia, które nie potrzebują naszego kodu QR. Choć jest to preferowany sposób dokonania transakcji, automat przyjmuje także adres wpisany ręcznie przy pomocy klawiatury dotykowej z ekranu urządzenia.

Nie ulega wątpliwości, że urządzenia stacjonarne niosą ze sobą pewne ryzyko. Do dotychczasowych problemów istniejących wyłącznie w Internecie dodane zostają nowe – istniejące w świecie realnym. Powstaje wiele problemów natury prawnej, w szczególności cywilistycznych i karnistycznych, które zostaną omówione w stosownych rozdziałach niniejszego artykułu

II. Problemy cywilistyczne

Działanie zwykłych bankomatów, jest pewną formą realizacji roszczenia przysługującego do banku o wypłatę środków z rachunku wynikającego z umowy rachunku bankowego, o której mowa w art. 725 k.c. Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876) posiadacz rachunku co do zasady ma swobodę dysponowania środkami na swoim rachunku. Jednakże, aby klientowi mogła zostać wydana karta płatnicza, musi zostać zawarta osobna umowa ramowa o usługę płatniczą, o której mowa w art. 26 ustawy o świadczeniu usług płatniczych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2003). Należy przyjąć pogląd o tym, że kryptowaluta nie jest prawnym środkiem płatniczym, choć może stanowić umowny środek płatniczy pomiędzy stronami, które akceptują taką wymianę, gdyż główną funkcją kryptowaluty jest funkcja środka płatniczego¹,

¹ Por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 października 2015 r. sygn. C-264/14, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=170305&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=757455> [dostęp 19.03.2018].

choć o takiej możliwości na gruncie prawa polskiego będzie jeszcze mowa. Od wydania wspomnianego wyroku minęło jednak wystarczająco dużo czasu, aby przyznać, że obecnie kryptowaluty pełnią również funkcję inwestycyjną. Należy więc odpowiedzieć czym tak naprawdę jest kryptowaluta. Z pewnością nie jest rzeczą, nie stanowi więc przedmiotu ochrony praw rzeczowych². Nie może również zostać zaklasyfikowana do kategorii dóbr niematerialnych chronionych prawem autorskim czy też prawem własności przemysłowej gdyż w polskim prawie istnieje zamknięty katalog bezwzględnych praw podmiotowych³. W doktrynie wyróżnia się także koncepcję bitcoina jako wierzytelności⁴, słusznie krytykowana jednak za brak dostatecznej możliwości identyfikacji osoby dłużnika, długu oraz świadczenia⁵. Skoro jednak bitcoin lub inna kryptowaluta może wciąż stanowić środek spełnienia zobowiązania, bowiem tym może być wszystko co odpowiada treści zobowiązania i czemu strony nadadzą moc jego umarzenia⁶, to należy opowiedzieć się za koncepcją kryptowaluty, która jest samoistnym przedmiotem świadczenia w stosunku zobowiązaniowym⁷. Jest to sytuacja podobna jak przy know-how, które jest pewnym dobrem niematerialnym, któremu należy się ochrona⁸, choć nie jest przedmiotem bezwzględnego prawa podmiotowego⁹.

Odpowiadając na postawione wcześniej pytanie czym jest kryptowaluta w obrocie prawnym, musimy rozważyć możliwość przeniesienia jej „własności”, bowiem taka czynność prawna „dokonuje się” w transakcjach przy użyciu bitcoinomatu. Należy stwierdzić, że skoro uznaliśmy bitcoin za samoistny przedmiot świadczenia to będzie można zawrzeć umowę, w której będzie on świadczeniem niepieniężnym. Umowa sprzedaży w kodeksie cywilnym stosowana jest jednak do rzeczy oraz do praw, energii i wody co wynika z treści przepisów art. 535 k.c. oraz art. 555 k.c. Uznanie bitcoina oraz wszystkich innych kryptowalut nie za rzecz, powoduje, że nie możemy wprost stosować przepisów o umowie sprzedaży do przeniesienia „własności” kryptowaluty. Będzie to więc umowa nienazwana, w której jednym ze świadczeń jest kryptowaluta, a drugim ekwiwalent pieniężny.

² M. Michna, *Bitcoin jako przedmiot stosunków cywilnoprawnych*, Warszawa 2018, Legalis, Rozdział II § 3 pkt IV.

³ Tamże.

⁴ K. Zacharzewski, *Bitcoin jako przedmiot stosunków prawa prywatnego*, [w:] Monitor Prawniczy 2014/21, s. 1134.

⁵ M. Michna, Rozdział II § 4.

⁶ F. Zoll, [w:] A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego tom 6. Prawo zobowiązań – część ogólna.*, Warszawa 2014, s. 1024.

⁷ M. Michna, Rozdział II § 6.

⁸ B. Gawlik, *Umowa know-how. Zagadnienia konstrukcyjne.*, Warszawa Kraków 1974, s. 25.

⁹ U. Promińska, [w:] W. Katner (red.), *System Prawa Prywatnego tom 9. Prawo zobowiązań – umowy nienazwane.*, Warszawa 2015, s. 889.

Istniejące podobieństwo pomiędzy tą umową a umową sprzedaży pozwala na odpowiednie stosowanie przepisów o tej drugiej¹⁰. W tym wypadku przepisy regulujące świadczenie kupującego będą stosowane bezpośrednio, natomiast przepisy o świadczeniu sprzedawcy – odpowiednio z racji świadczenia kryptowaluty, nie rzeczy¹¹. Jak już zostało to wcześniej ustalone bitcoin nie może bezpośrednio pełnić roli świadczenia pieniężnego, skoro nie jest prawnym środkiem płatniczym, jednakże będzie możliwe zawarcie umowy, w której występuje świadczenie niepieniężne i kryptowaluta, która będzie pełniła funkcję świadczenia pieniężnego przez wspomnianą wcześniej analogię. Dojdzie tutaj do odwrócenia ról, bowiem przepisy regulujące świadczenie sprzedawcy będą stosowane bezpośrednio, natomiast przepisy o świadczeniu kupującego – odpowiednio¹².

Skupiając się na działaniu bitcoinomatu, musimy zaliczyć jego działanie jako zawarcie umowy nienazwanej pomiędzy stronami odpowiadającej swoim celem umowie sprzedaży, w której podmiotami będą: klient chcący dokonać zakupu bądź sprzedaży kryptowaluty oraz podmiot obsługujący bitcoinomat (jego właściciel, najemca etc.). W tym przypadku, przedmiotem stosunku zobowiązaniowego, jako świadczenie niepieniężne, będzie dana kryptowaluta oraz ekwiwalentne świadczenie pieniężne w walucie obsługiwanej przez bitcoinomat. Urządzenie jest tutaj sposobem wyrażania woli przez jego operatora, który to jest stroną stosunku zobowiązaniowego. Zgodnie z wykładnią art. 60 k.c. i art. 66 k.c. dotyczącego trybu ofertowego, będziemy mogli uznać, że bitcoinomat będzie stanowił ofertę zakupu lub sprzedaży kryptowaluty *ad incertis personas*, tak jak możemy ją zakwalifikować przy stojących automatach z przedmiotami i wypisanymi za nie cenami¹³. Taka sama sytuacja zachodzi w wypadku bitcoinomatu, gdzie na ekranie wyświetlona jest cena po której automat sprzedaje bitcoiny lub inną kryptowalutę oraz po której je kupuje. Może jednak pojawić się wątpliwość czy taki stojący bitcoinomat nie jest ofertą złożoną elektronicznie w rozumieniu art. 66¹ k.c. Z jednej strony jego zachowanie nie różni się zasadniczo od wspomnianych już automatów, z tym że zamiast fizycznych przycisków posiada ekran, z drugiej jednak bitcoinomat wyposażony jest w komputer, w którym dokonuje się czynności, a dodatkowo łączy się z Internetem w celu dokonania transakcji, nie różniąc się właściwie od sytuacji w której klient dokonałby transakcji przez własny komputer, co odpowiadałoby ofercie elektronicznej. Uznając,

¹⁰ M. Michna, Rozdział IV § 2.

¹¹ Tamże..

¹² Tamże.

¹³ Por. B. Gawlik, *Procedura zawierania umowy na tle ogólnych przepisów prawa cywilnego (art. 66-72 k.c.)*, Kraków 1977, s. 13-14.

że bitcoinomat stanowi ofertę elektroniczną, z pewnością nie znajdzie tutaj zastosowania art. 66¹ § 4 k.c. bowiem urządzenie to nie będzie równoznaczne komunikacji na odległość, skoro cała transakcja dokonuje się natychmiastowo. Pojawia się jednak problem obowiązków informacyjnych wynikających z art. 66¹ § 2 k.c., o które musi zadbać podmiot obsługujący bitcoinomat.

Trudno ustalić czy operator dokonuje sprzedaży kryptowaluty sam czy jest jedynie pośrednikiem a właściwy zakup dokonuje się na giełdzie bitcoin, bądź innej waluty. Nawet gdyby był on jedynie pośrednikiem to i tak z tytułu umowy zawartej z klientem będzie ponosił odpowiedzialność za zobowiązanie. Przy transakcjach dokonywanych przez giełdy kryptowalut czy kantory, bardzo często posługują się one wzorcami umownymi, które często w pewien sposób ograniczają ich odpowiedzialność. Zgodnie z art. 384 § 1 k.c. wzorce umowne obowiązują jeśli zostaną doręczone przed zawarciem umowy. Nawet więc jeśli istnieją wzorce umowne u podmiotu z którym dokonuje się transakcji, to zachodzi brak ich implementacji, gdyż próżno szukać ich w istniejących bitcoinomatach, wskutek czego nie obowiązują. Przesłanka z art. 384 § 2 k.c., który daje możliwość skutecznej implementacji wzorca poprzez łatwość dowiedzenia się o nim w przypadkach zwyczajowo przyjętych, nie zostaje spełniona z kilku powodów. Pierwszym powodem jest w dalszym ciągu brak jakiegokolwiek możliwości dowiedzenia się o wzorcu. Dodatkowo trudno mówić o stosunkach zwyczajowo przyjętych w przypadku zakupu kryptowaluty poprzez bitcoinomat, bowiem transakcje te są nowością na rynku. Co więcej przepis ten wyklucza możliwość implementacji poprzez łatwość dowiedzenia się w przypadku transakcji zawieranych z konsumentami, które to będą stanowić większość dokonywanych transakcji przy użyciu bitcoinomatu. Podmioty zawodowo zajmujące się handlem kryptowalutami, co do zasady nie będą dokonywać tego przy użyciu urządzenia, a raczej na giełdzie bądź kantorze kryptowalut. Nie można także zakwalifikować takich transakcji do bieżących spraw życia codziennego, gdyż przyjmując pogląd o ocenianiu wartości całej umowy¹⁴ należy patrzeć na jej całokształt i okoliczności i mieć na uwadze zmienną wartość kryptowaluty, która może być w danym momencie bardzo wysoka, by w przyszłości spaść bardzo nisko. Takie wahania, a także pojawienie się inwestycyjnego aspektu przy kryptowalutach, nie pozwala zakwalifikować takich transakcji do tzw. umów bagatelnych. W razie uznania działania urządzenia za ofertę złożoną w postaci elektronicznej znajdzie zastosowanie przepis art. 384 § 4 k.c. i w takim wypadku wzorzec powinien

¹⁴ K. Zagrobelny, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz.*, Warszawa 2016, s. 703.

zostać udostępniony drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności. Powoduje to dodatkowe trudności, które musi zadać sobie podmiot obsługujący bitcoinomat, aby skutecznie implementować wzorzec. Przyjmując, że art. 384 § 4 k.c. jest *lex specialis* wobec przepisów regulujących zwykłe wzorce umowne i w związku z tym kształtuje odmienne zasady inkorporacji¹⁵. Przechowywanie i odtwarzanie w zwykłym toku czynności, oznaczałoby w praktyce wyposażenie urządzenia w drukarkę, która mogłaby wydrukować wzorzec. Stanowisko odmienne prowadzi nas do omówionych już wniosków na gruncie umów bagatelnych i reżimu konsumentckiego implementacji wzorca.

Podmiotowi kupującemu bitcoiny bądź inną kryptowalutę będą przysługiwały roszczenia z rękojmi przy sprzedaży, gdyż nie została ona w żaden sposób wyłączona. Nie będzie jednak możliwa odpowiedzialność za wady prawne rzeczy, skoro kryptowaluta rzeczą nie jest, a stanowi jedynie pewien samoistny przedmiot świadczenia¹⁶, bez znaczenia prawnego przed zawarciem umowy¹⁷. Mogą jednak zaistnieć pewne sytuacje, w których nastąpi nieuprawnione przekazanie kryptowaluty. Przykładowo może okazać się, że bitcoiny które zostały zakupione są własnością osoby trzeciej, gdyż pochodzą z kradzieży. Klient nie jest w stanie ustalić skąd pochodzą bitcoiny, działając w zaufaniu do urządzenia i podmiotu który za nim stoi.

Podobnie więc jak przy ochronie prawnej know-how, skutki prawne wadliwości przedmiotu świadczenia kryptowaluty należy oceniać według ogólnych przepisów o niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania¹⁸. W przypadku gdy na rachunku kupującego wskutek błędów w urządzeniu znajdzie się mniejsza ilość bitcoinów niż chciał on zakupić. Także przy wypłacie, bitcoinomat może błędnie odczytać polecenie i wypłacić zbyt mało gotówki, a jednocześnie sprzedając właściwą ilość bitcoinów, powodując szkodę u klienta. Będzie także możliwe wystąpienie wady fizycznej, ta bowiem definiowana jest w art. 556¹ k.c. jako niezgodność rzeczy sprzedanej z umową. Może to nastąpić przykładowo w przypadku sprzedaży innej kryptowaluty niż umówiona, gdy bitcoinomat obsługujący kilka kryptowalut pomylił się i sprzeda inną niż chciał klient.

O błędzie traktuje art. 84 k.c., a do możliwości powołania się na błąd potrzebne są przesłanki: błędu istotnego, dotyczącego treści dokonywanej czynności oraz

¹⁵ M. Bednarek, [w:] E. Łętowska (red.), *System prawa prywatnego tom 5. Prawo zobowiązań – część ogólna.*, Warszawa 2013, s. 690-691.

¹⁶ Por. B. Gawlik, *Umowa know-how...*, s. 132.

¹⁷ M. Michna., *Rozdział II § 6.*

¹⁸ Por. B. Gawlik, *Umowa know-how...*, s. 131.

subiektywnych okoliczności istniejących po stronie odbiorcy jeśli oświadczenie to zostało złożone drugiej stronie (czyli błąd wywołać, wiedzieć o nim lub mieć możliwość z łatwością go zauważyć). Kupujący będzie mógł powołać się więc na błąd, np. w sytuacji gdy na ekranie zostanie wyświetlony kurs kupna oraz sprzedaży kryptowaluty, który jednak nie będzie odpowiadał faktycznemu kursowi po którym doszło do realizacji transakcji. Będzie to bowiem błąd co do treści czynności prawnej jako błąd co do przedmiotu świadczenia strony¹⁹, a także błąd istotny gdyż strona nie zawarłaby takiej umowy gdyby wiedziała o tym fakcie²⁰. Problem pojawia się z przesłanką wywołania błędu przez drugą stronę. Ta bowiem reprezentowana jest przez urządzenie, które w imieniu podmiotu składa ofertę. Jednakże błąd może zostać wywołany nie tylko przez działanie, ale także przez zaniechanie²¹, które może polegać na nienależytej konserwacji urządzenia błędnie zmieniającej kurs transakcji. Urządzenie może także pobierać prowizje, o której jej użytkownik nie zostanie poinformowany wskutek braku stosownej informacji w bitcoinomacie, a która nie jest do zaakceptowania dla klienta i który wiedząc o tym nie zawarłby takiej transakcji. W takim wypadku raczej należałoby mówić o kwalifikowanej postaci błędu jaką jest podstęp, regulowany w art. 86 k.c., który należy rozumieć jako świadome wywołanie u drugiej osoby mylnego wyobrażenia o rzeczywistości, w celu skłonienia jej do zawarcia czynności prawnej²². W obu przypadkach należy oczywiście złożyć na piśmie, stosowne oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, zgodnie z art. 88 § 1 k.c.

Wracając do tematu urządzenia, w którym adres portfela może zostać wpisany ręcznie. W przypadku takich adresów stosunkowo łatwo o pomyłkę, gdyż składają się one z długiego ciągu liter i cyfr. Środki mogą więc zostać przesłane na zły adres powodując przysporzenie innej osobie. Na myśl przychodzi tutaj instytucja bezpodstawnego wzbogacenia, jednakże w praktyce może ona okazać się niemożliwa do egzekucji. Bitcoin to rynek globalny, więc osoba, która doznała przysporzenia może znajdować się w zupełnie innym kraju i co za tym idzie innym systemie prawnym.

Nie sposób pominąć problemu osób nie posiadających pełnej zdolności do czynności prawnych. Transakcja, w której klient jest osobą całkowicie nie posiadającą zdolności do czynności prawnych będzie nieważna zgodnie z art.

¹⁹ R. Strugała, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2017, Legalis, art. 84, nb 4.

²⁰ Tamże. nb 8.

²¹ Tamże, nb 11.

²² Wyrok SN z dnia 9 września 2004 r. (II CK 498/03, Legalis).

14 § 1 k.c., choć w praktyce może on jej dokonać wskutek braku jakiegokolwiek kontroli nad osobami zawierającymi transakcje. Tak jak to już zostało wspomniane wydaje się, że mimo rosnącej popularności i powszechności transakcji z użyciem bitcoina oraz innych kryptowalut, nie będzie można zakwalifikować ich jako drobna bieżąca sprawa życia codziennego, co mogłoby stanowić przesłankę umożliwiającą dokonanie ważnej czynności prawnej. Jeśli chodzi o osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, to ważność czynności będzie zależała od jej potwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego, bowiem będzie to czynność, w której osoba ta zaciąga zobowiązanie i rozporządza swoim prawem. Do tego czasu czynność ta będzie bezskutecznie zawieszona²³. Również i tutaj wyjątek dotyczący drobnych, bieżących spraw życia codziennego nie będzie powodował, że dana czynność prawna jest skuteczna. Inaczej sprawy mają się z pozostałymi wyjątkami od zasady potwierdzania czynności prawnej przez przedstawiciela ustawowego, które w takiej sytuacji znajdą zastosowanie.

III. Problemy karnistyczne

Bitcoinomaty rodzą także mnóstwo problemów prawnokarnych. Z racji podobieństwa działania tego urządzenia do bankomatu nie sposób uniknąć porównań ich działania, a także sposobów popełniania przestępstw, jakie mogą wystąpić przy ich użyciu.

Za klasyczne przestępstwa przeciwko mieniu należy uznać kradzież (278 k.k.) oraz kradzież z włamaniem (279 k.k.).

Podstawowym zachowaniem, jakie należy rozważyć jest zachowanie sprawcy polegające na sprzedaży bitcoinów należących do osoby trzeciej (poszkodowanego) i następcza ich wypłata w postaci gotówki do rąk sprawcy.

Nie ulega wątpliwości, że jeśli sprawca działa celem przywłaszczenia i z zamiarem bezpośrednim – jest to spełnienie obligatoryjnych znamion przestępstwa kradzieży. Wątpliwości budzi jednak odpowiedź na pytanie czy będzie to kradzież typu podstawowego (art. 278 k.k.) czy też kradzież typu kwalifikowanego czyli kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.).

Sam stan faktyczny ma podobny rezultat, jak w przypadku kradzieży karty do bankomatu – sprawca do ręki otrzymuje określoną kwotę gotówki.

Odpowiedź na pytanie czy w tym przypadku będziemy mieć do czynienia z kradzieżą czy z kradzieżą z włamaniem warunkuje nie tylko granice sankcji,

²³ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna.*, Warszawa 2017, s. 277

jakie może ponieść sprawca, ale także jego odpowiedzialność w ramach odpowiedzialności karnej sensu stricto albo sensu largo w ramach odpowiedzialności za wykroczenie. Wynika to z tego, że kradzież z włamaniem nie jest przestępstwem przepołowionym, w przeciwieństwie do jej podstawowego typu.

W razie kradzieży za pomocą bitcoinomatu mamy do czynienia najpierw z uzyskaniem przez sprawcę dostępu do aplikacji – swobodnego portfela bitcoinów, może się to odbyć np. przez kradzież telefonu należącego do ofiary, gdzie zapisane będą już hasła, czy też za pomocą zainstalowania takiej aplikacji na komórce popełniającego przestępstwo i zalogowania się przez dane należące do poszkodowanego. Później, aby otrzymać gotówkę wystarczy wysłać kryptowalutę na podany adres BTC lub zeskanować kamerą kod QR z kluczem prywatnym.

Z dwoma podobnym problemami zmierzyła się także praktyka polskiego wymiaru sprawiedliwości.

W pierwszym z nich stan faktyczny polegał na płatności cudzą kartą płatniczą w ramach transakcji zbliżeniowej. Sąd Najwyższy uznał, że w takim wypadku zostało popełnione przestępstwo kradzieży z włamaniem, ponieważ jego istota nie polega na fizycznym przełamaniu zabezpieczenia, ale na nieposzanowaniu woli uprawnionego do ochrony rzeczy przed osobami trzecimi²⁴.

Istotą drugiego stanu faktycznego była wypłata z bankomatu pieniędzy przy użyciu karty płatniczej przez wpisanie prawidłowego PIN-u, co sprawcy umożliwiła wcześniejsza kradzież portfela, w której znalazł zarówno kartę jak i napisany na karteczce kod. Tutaj Sąd Apelacyjny we Wrocławiu także nie miał wątpliwości – uznał, że popełnione zostało przestępstwo kradzieży z włamaniem²⁵.

W obu przypadkach rzecz odnosiła się jednak do bankomatu, a nie bitcoinomatu, a działanie obu tych urządzeń jest trochę inne, dlatego niżej rozważony będzie problem kwalifikacji prawnej podobnych czynów, ale popełnionych przy pomocy drugiego z nich.

Po pierwsze, obligatoryjnym warunkiem przyjęcia przestępstwa kradzieży z włamaniem jest umieszczenie rzeczy ruchomej (w tym przypadku pieniędzy, które na gruncie kodeksu karnego zgodnie z brzmieniem art. 115 § 9 k.k. są rzeczą ruchomą) w zamkniętym pomieszczeniu rozumianym szeroko, za który uznać można także bankomat²⁶. Z racji podobieństwa działania tego urządzenia

²⁴ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 22 marca 2017 r., (III KK 349/16, Legalis nr 1618180).

²⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 lipca 2014 r., (II AKa 180/14, LEX nr 1506771).

²⁶ M. Gałązka, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] Grześkowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1257.

i bitcoinomatu należy przyjąć, że będziemy mieć tu do czynienia z zamkniętą przestrzenią.

Kolejnym warunkiem jest także istnienie elektronicznego zabezpieczenia, którym w tym wypadku będzie zainstalowana na telefonie aplikacja (wraz z hasłami i kodami), która uniemożliwia wypłatę równowartości bitcoinów bez jej użycia²⁷

Zabezpieczenie musi spełniać także cechę aktywności – w tym stanie faktycznym będzie to kod QR potrzebny do wypłaty pieniędzy z konta – bez posłużenia się nim wypłata nie będzie bowiem możliwa. Należy tu przywołać słuszny pogląd Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, który stwierdził: „jako kradzież z włamaniem traktować należy zachowanie polegające na otwarciu drzwi oryginalnym kluczem wbrew woli osoby uprawnionej do dysponowania pomieszczeniem z zamiarem dokonania w ten sposób kradzieży”²⁸. Sprawca używa bowiem swego klucza (kodu QR) wbrew woli poszkodowanego.

Kolejnym, choć mniej istotnym, argumentem przemawiającym za wykluczeniem możliwości przyjęcia kwalifikacji kradzieży zwykłej jest fakt, że w razie takiej kwalifikacji trzeba wziąć pod uwagę granicę przepołowienia między przestępstwem, a wykroczeniem, co mogłoby doprowadzić do absurdalnych, z punktu widzenia kryminalnej negatywnej zawartości czynu i względów kryminalno-politycznych, wniosków że sprawca popełnił wykroczenie zagrożone stosunkowo niską karą, bowiem sankcjami, jakie przewiduje kodeks wykroczeń jest areszt, ograniczenie wolności oraz grzywna²⁹, a więc są to sankcje stanowczo za niskie i niesprawiedliwe przy negatywnej zawartości kryminalno-politycznej tego czynu.

Zabór polega na wyjęciu rzeczy od dysponenta spod władania wbrew jego woli oraz wbrew podstawy prawnej³⁰. Problematiczne jest jednak określenie rzeczy, którą sprawca chce zabrać. Z jednej strony sprawca pozyskuje dostęp do bitcoina, a z drugiej wypłacane mu są pieniądze w postaci gotówki. Będzie to miało wpływ na niższą odpowiedzialność karną w razie przyjęcia kwalifikacji z art. 283 k.k., a co za tym idzie przypadku mniejszej wagi³¹. Doktryna jest zdania, że o możliwości takiej kwalifikacji przesądza niższy stopień społecznej

²⁷ T. Oczkowski, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] Stefański R. A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1663.

²⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 1 marca 2013 r., (II AKa 39/13, LEX nr 1294878).

²⁹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń*. (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 618), art. 19.

³⁰ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część szczególna, t. III*, Warszawa 2016, s. 38.

³¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*. (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2204).

szkodliwości³². Ustawodawca w słowniczku ustawowym przesądził, że przy jego ocenie należy brać pod uwagę m.in. rozmiar wyrządzonej lub grożącej szkody, a także motywację i zamiar sprawcy (art. 115 § 2 k.k.). Możliwość przyjęcia przypadku niższej wagi będzie wiązała się z tym, że przy sprzedaży bitcoina potrącana jest prowizja na rzecz operatora bitcoinomatu, co rzutuje na wysokość wartości sprzedawanej kryptowaluty, a także wypłacanej gotówki.

Należy opowiedzieć się jednak za tym, że przypadek mniejszej wagi w razie przyjęcia różnicy między ilością pieniędzy, a wartością kryptowaluty nie zachodzi. Wynika to po pierwsze z faktu, że wyjęcie rzeczy spod władania następuje już w momencie uzyskania dostępu do telefonu i aplikacji do których sprawca nie ma żadnej podstawy prawnej. Po drugie, sprawca sprzedaje bitcoina, jak właściciel – jego działanie ukierunkowane jest na spieniężenie określonej ilości kryptowaluty, a nie na uzyskanie konkretnej gotówki (tak, jak przy sprzedaży innej konkretnej rzeczy).

Co więcej, w razie przyjęcia, że przedmiotem czynności sprawczej jest bitcoin istnieje kłopot z określeniem granicy między dokonaniem, a usiłowaniem tego przestępstwa, zwłaszcza w razie uznania kradzieży zwykłej (z art. 278 § 1 k.k.) za przestępstwo materialne. W takim wypadku nie byłoby bowiem skutku w postaci „objęcia tej kryptowaluty w faktyczne władanie (zgodnie z teorią zawładnięcia)³³, z majątku ofiary to majątku sprawcy³⁴.

Przyjęcie, że przedmiotem czynności sprawczej jest gotówka jasno prowadzi do konkluzji, że z dokonaniem przestępstwa mamy do czynienia w momencie uchwycenia przez sprawcę gotówki, która wychodzi ze szczeliny bitcoinomatu.

Co do potencjalnej różnicy między ceną bitcoina w obiegu, a ceną jego sprzedaży w urzędzeniu należy przyjąć koncepcję, która najpełniej realizuje naprawczą funkcję prawa karnego i nie doprowadza do nadmiernego poszkodowania ofiary. Przyjęcie wyższej z wartości bitcoina (czyli obiegowej) pomoże najpełniej oszacować możliwe do orzeczenia przez sąd względem sprawcy środki kompensacyjne, takie jak obowiązek naprawienia szkody i nawiązka. Pozwoli to także w pełni zrealizować funkcję ochronną na płaszczyźnie represyjnej – przez dostateczne ukaranie sprawcy i przywrócenie stanu zgodnego z prawem.

Prawo karne nie może prowadzić do większego pokrzywdzenia ofiary niż wynika to z samego faktu popełnienia przestępstwa.

³² M. Kulik, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 865.

³³ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, s. 40.

³⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 1985 r., (II KR 311/84, OSNPG 1985/8/110, LEX nr 17619).

Co więcej, obligatoryjnym znamieniem strony podmiotowej przestępstwa kradzieży z włamaniem, które przyjęliśmy, jest popełnienie go z zamiarem bezpośrednim³⁵. Sprawca chce wejść w posiadanie gotówki, a nie bitcoina.

Przed popełnieniem przestępstwa sprawca często także musi uzyskać nieuprawniony dostęp do portfela elektronicznego. Często będzie się to odbywać w wyniku rozboju czy kradzieży. Zgodnie ze słusznym poglądem Sądu Apelacyjnego w Krakowie o jedności czynu świadczy „jedność miejsca, czasu i osób (...), jedność zamiaru sprawców”.

Pozostaje rozważyć jeszcze sytuację czy będą to współukarane czyny uprzednie czy do czynienia mieć będziemy ze zbiegiem przepisów w ramach jednego czynu na podstawie art. 11 § 2 k.k.

Odpowiedź zależeć będzie od danego stanu faktycznego – przy uprzedniej kradzieży, w przypadku rażącej dysproporcji pomiędzy wartością, przykładowo, skradzionego telefonu, a wartością bitcoina na korzyść tego drugiego będziemy mieć do czynienia ze współukaranym czynem uprzednim, ze zbiegiem niewłaściwym, a więc czyn kwalifikowany będzie wyłącznie z art. 279 § 1 k.k. W przypadku przeciwnym przyjąć będziemy musieli zbieg właściwy i kumulatywną kwalifikację z art. 11 § 2 k.k. Drugie z rozwiązań będzie też funkcjonować w razie uprzedniego rozboju, niezależnie od wartości, ponieważ przemoc nie jest znamieniem kradzieży z włamaniem i nie oddawałoby to w pełni kryminalno-politycznej zawartości czynu.

Przy kradzieżach związanych z bankomatami dość często obecne są także przestępstwa skimmingu. W przypadku bitcoinomatów dość łatwe byłoby np. zainstalowanie kamerki, która skanowałaby kod QR i w następstwie umożliwiałaby wypłatę gotówki w innym bitcoinomacie. Tym razem oczywistym jest, że będzie to przestępstwo podrobienia dokumentu uprawniającego do pozyskania sumy pieniężnej z art. 310 k.k.

Z uwagi jednak na istnienie podobnie działających urządzeń w innych krajach nasuwa się mnóstwo problemów ze ściganiem tych sprawców, związanych z postępowaniem karnym transgranicznym, również przy popełnieniu tego przestępstwa poza granicami Unii Europejskiej czy poza granicami państw, które łączą z Polską specjalne umowy międzynarodowe ułatwiające ściganie.

³⁵ M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 844.

V. Podsumowanie

Powyższe omówienie problemów zarówno natury prawa cywilnego jak i karnego ujawniło wiele niedopowiedzeń i niejasności jak należy traktować kryptowaluty na gruncie prawa, zwłaszcza w sytuacji korzystania z urządzeń stacjonarnych pozwalających na ich zakup i sprzedaż. Należy więc rozważyć problem bitcoinomatów przy planowaniu prawnej regulacji bitcoina bowiem coraz częstsze używanie takich urządzeń i coraz większa ich ilość spowoduje jeszcze większą liczbę transakcji z udziałem kryptowalut. Jeśli więc powstałaby stosowna ustawa kryptowalutowa, należałoby poświęcić w niej pewną część na uregulowanie sytuacji urządzeń stacjonarnych, tak jak ma to miejsce na gruncie korzystania z bankomatów.

Z punktu widzenia prawa cywilnego, priorytet należy nadać uregulowaniu statusu prawnego kryptowalut. Będzie to bowiem punkt wyjścia dla dalszych instytucji i możliwości zawierania transakcji zarówno w Internecie jak i w świecie realnym – zwłaszcza przy korzystaniu z bitcoinomatu. Regulacje, dotyczące podmiotu obsługującego urządzenie i jego obowiązków informacyjnych czy wskazanie wprost trybu dochodzenia roszczeń powinny zostać stworzone, aby bitcoinomaty nie były maszynami za które nikt nie ponosi odpowiedzialności.

Prawo karne, aby realizować jedną z jego podstawowych funkcji, jaką jest funkcja gwarancyjna musi być spójne, jasne i dookreślone. W celu niedopuszczenia do przeciwnych rezultatów należy wprowadzić tak ukształtowane regulacje, aby nie było konieczności nadmiernej interpretacji prawa. Tym samym słusznym wydaje się sporządzenie odrębnych typów przestępstw, poświęconych problematyce ich popełnienia przy udziale bitcoina i maszyn go obsługujących. Na uwagę zasługuje także zapowiadany projekt nowelizacji kodeksu karnego, który miałby wprowadzić nowy typ przestępstwa – związany z dokonaniem przelewu internetowego bez zgody jego właściciela. Na dokładne brzmienie proponowanych zmian należy jednak jeszcze poczekać³⁶.

Bibliografia

- Bednarek M., [w:] E. Łętowska (red.), *System prawa prywatnego tom 5. Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2013,
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część szczególna, t. III*, Warszawa 2016,

³⁶ <https://www.ms.gov.pl/pl/informacje/news,10881,program-reform-sprawiedliwosc-i-bezpieczenstwo.html> [dostęp: 27.04.2018 r.].

- Gałązka M., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] Grześkowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017,
- Gawlik B., *Procedura zawierania umowy na tle ogólnych przepisów prawa cywilnego (art. 66-72 k.c.)*, Kraków 1977,
- Gawlik B., *Umowa know-how. Zagadnienia konstrukcyjne.*, Warszawa Kraków 1974, s. 25.
- Kulik M., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017,
- Michna M., *Bitcoin jako przedmiot stosunków cywilnoprawnych*, Warszawa 2018, Legalis, Rozdział II § 3 pkt IV,
- Oczkowski T., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] Stefański R. A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2017,
- Promińska U., [w:] W. Katner (red.), *System Prawa Prywatnego tom 9. Prawo zobowiązań – umowy nienazwane.*, Warszawa 2015,
- Radwański Z., A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna.*, Warszawa 2017,
- Strugała R., [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz.*, Warszawa 2017, Legalis, art. 84, nb 4,
- Szwarczyk M., Bojarski T., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, [w:] T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016,
- Zacharzewski K., *Bitcoin jako przedmiot stosunków prawa prywatnego*, [w:] Monitor Prawniczy 2014/21,
- Zagrobелny K., [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz.*, Warszawa 2016,
- Zoll F., [w:] A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego tom 6. Prawo zobowiązań – część ogólna.*, Warszawa 2014.

Streszczenie

Niniejszy artykuł ma na celu analizę podstawowych problemów, jakie powstały wraz z pojawieniem się urzędzeń obsługujących kupno i sprzedaż bitcoinów oraz innych kryptowalut - bitcoinomatów. W pierwszej części pracy został przedstawiony pokrótce schemat działania tych maszyn. Następnie omówione zostaną problemy, które urzędzenia te rodzą w prawie cywilnym, w szczególności czym z punktu widzenia prawa są kryptowaluty oraz jakie instytucje mogą znaleźć zastosowanie przy dokonywaniu transakcji z użyciem bitcoinomatów. Ostatni fragment zawiera rozważania z punktu widzenia prawa karnego: między innymi odpowiedzialność za kwalifikowany lub podstawowy typ kradzieży.

SŁOWA KLUCZOWE: bitcoin, kryptowaluty, bitcoinomat

Summary

The purpose of this article is to analyze the basic problems that arose with the appearance of devices that support the purchase and sale of bitcoins and other cryptocurrencies – bitcoin ATMs. In the first part of the work, there is a brief outline of how those machines operate. In the next part, there will be discussion about the problems that these devices cause in civil law, in particular what are cryptocurrencies from the point of view of the law and which institutions can be used when making transactions with the use of bitcoin ATMs. The last fragment contains considerations from the point of view of criminal law: liability for a qualified or basic type of theft.

KEY WORDS: bitcoin, cryptocurrencies, bitcoin ATM

Autorzy

Karolina Palka – studentka V roku prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim.
Marek Stolorz – student V roku prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim.